

Kaderleden van FNV werken samen met de mijnbouwbond Dev Maden Sen uit Turkije in een internationaal project om de arbeidsomstandigheden te verbeteren in de mijnbouwindustrie. Dit project wordt ondersteund vanuit het FNV Solidariteitsfonds, de WIS (Werkgroep Internationale Solidariteit)-Industrie en mede-gefaciliteerd door TIE-Netherlands. In het weekeinde van 9-10 mei reisden 4 kaderleden van FNV (Ton Kitzen, Wim Dekkers, Feride Kayikci en Martin Schulte) en een medewerker van TIE-Netherlands naar Soma, Turkije voor een eerste seminar over veilig en gezond werken in de mijnbouw.

Op zaterdag 9 mei begon het seminar met een welkomswoord door Kivanc Eliacik, internationaal vertegenwoordiger van de Democratische federatie van Turkse vakbonden DISK. Er zijn wel 50 mijnwerkers uit de regio naar het conferentie centrum gekomen. Voordat het programma begint wordt er één minuut stilte in acht genomen om de 301 mijnwerkers te herdenken die op 13 mei 2014 omkwamen bij de grootste mijnramp van de Turkse geschiedenis. “Hun herinnering inspireert ons in onze strijd”, benadrukt Kivanc.

Vakbondsleden als V&G experts

Ton Kitzen, kaderlid bij FNV Industrie en werkzaam bij Lanxess Elastomers (voorheen DSM) benadrukt tijdens zijn introductie dat de deelnemers van het seminar, de mijnwerkers, de specialisten zijn. “Jullie weten hoe veiligheid en gezondheid op jullie werkplek in elkaar steekt, alleen jullie kunnen de situatie verbeteren”. Voor Ton Kitzen en Wim Dekkers, beiden uitkomsting uit Zuid-Limburg waar vroeger de kolenmijnen gelegen waren had het seminar nog een extra betekenis: hun vader en veel van hun familie leden waren mijnwerkers.

Weinig veranderingen

Tayfun Görgün, voorzitter van de onafhankelijke mijnbouwwerkersbond Dev Maden sen vertelt dat door de ramp in Soma de hele wereld heeft gezien hoe het gesteld is met veiligheid en gezondheid in de mijnbouw in Turkije. Veel mensen hebben zich solidair verklaard. Hij bedankt de Nederlandse delegatie voor hun komst en de samenwerking. “Er zijn veel beloften gedaan door de regering, maar veel van deze beloften zijn niet nagekomen. Een voorbeeld hiervan is dat veel slachtoffers die gewond zijn geraakt nog steeds niet kunnen werken en werkloos zijn. Ook zijn de wetsveranderingen mbt veiligheid en gezondheid in de mijnbouw nog niet doorgevoerd.” Volgens hem is het de belangrijkste taak om achter de redenen van de ramp te komen, deze te systematiseren en te verbeteren. Dit is ook nog niet gebeurd. Degene die verantwoordelijk waren voor de mijnramp zijn nog niet berecht. Soma werd het symbool voor de slechte

arbeidsomstandigheden. “Maar”, benadrukt Tayfun Görgün, we proberen ook een symbool voor de strijd te worden om deze arbeidsomstandigheden te verbeteren. We hebben veel demonstraties georganiseerd in Ankara) om verbeteringen af te dwingen met betrekking tot veiligheid en gezondheid. Ook hebben we rechtszaken gevoerd. Desondanks is de situatie in Soma nog niet veel ten goede verbeterd. Sterker nog: er hebben zich nog meer mijnrampen voorgedaan. Onlangs zijn er nog 18 mijnwerkers omgekomen tijdens een ramp in Emenek.

Sinds de mijnramp zijn er kleine wettelijke veranderingen doorgevoerd. Er is nu bijvoorbeeld wettelijke vastgelegd dat er rust genomen moet worden na 6 uur werken in de mijn. Deze veranderingen worden echter niet geïmplementeerd. Ook de wetgeving met betrekking tot lonen is veranderd. Mijnwerkers moeten nu minstens het bedrag van 2 minimum lonen verdienen. In reactie daarop hebben de werkgevers het vervoer van en naar de mijn afgeschaft, waardoor de loonverhoging weer teniet werd gedaan. Kortom, benadrukt Tayfun Görgün “We moeten dus onze strijd doorzetten. Om te laten zien dat we Soma niet vergeten.”

Na de inleiding wordt er een foto presentatie getoond van **(Collection of Roger Cremers, Miners Worldwide) die mijnwerkers van over de hele wereld heeft vastgelegd.** <http://rogercremers.com/coal/>

Doodslag in plaats van een ongeval

Aziz Aytaç, advocaat betrokken bij de rechtszaak tegen het bedrijf en de regering stelt dat het belangrijk is om in de gaten te houden dat we de mijnbouw-ramp in Soma niet gaan ‘normaliseren’. Wat er gebeurde in Soma was geen ongeluk. Er zijn bewijzen dat er bewust geen maatregelen zijn genomen op het gebied van veiligheid en gezondheid om meer winst te maken. Dat maakt wat er gebeurde in Soma geen ongeluk, maar doodslag. Binnen de mijnbouw wordt

veel werk uitbesteed. Door dit systeem van uitbesteden zeggen de werkgevers dat ze niet verantwoordelijk zijn. Er zijn echter verantwoordelijken: de overheid, de werkgevers en de gele vakbond die voor de ramp in de mijn organiseerde (Maden-Is), hebben willens en wetens niets gedaan aan de situatie van de mijnen ondanks expert rapporten die aangaven dat er veel verbeterd moest worden in de mijnen in Soma. Alleen door de verantwoordelijken te veroordelen op basis van “doodslag” zullen er echt structurele maatregelen genomen worden om zaken te veranderen. De advocaten die de vakbond en de nabestaanden ondersteunen doen er alles aan om dit voor elkaar te krijgen. Maar, zegt Aziz Aytac: “Hierbij moeten we echter goed onthouden dat echte verandering niet zal komen door wetsveranderingen; maar door machtsopbouw vanaf de werkvloer. De zaak van Soma is hier nog belangrijker, omdat alle ogen gericht zijn op Soma. Als we hier wat bereiken zal dit een voorbeeld zijn voor de rest van Turkije”.

Tevfik Güneş (Veiligheid en gezondheidsexpert bij DISK) geeft aan dat het niet het probleem is hoe V&G is vormgegeven in de wet maar hoe deze wet wordt geïmplementeerd. V&G issues moeten worden afgedwongen door de strijd van werknemers en de vakbonden. Toen in Soma de 301 mensen overleden was er al veel verslechterd en het was als het ware een bom die afging. Statistieken van 2002 tot 2014 geven aan dat de aantallen van gewonden en doden ieder jaar zijn toegenomen. Per jaar zijn dit gemiddeld 1316 doden. Echter, het ministerie van arbeid hanteert in de statistieken een categorie van “anderen”. Dit zijn bijvoorbeeld werknemers die in het ziekenhuis overlijden als gevolg van een ongeval op het werk. Deze “anderen” worden niet meegenomen in de statistieken en het is dus een valse weergave van cijfers.

Onveilige situaties op de werkplek door privatisering en uitbestedingen

Tevfik Güneş legt uit hoe het V&G systeem in Turkije is verbonden met het systeem van kapitaalinvesteringen dat in 2003 is geliberaliseerd. Met de privatisering van de mijnen is de arbeidssituatie in de mijnen steeds precairder geworden. Ook het organiseren van de werknemers is moeilijker geworden. Mensen werken op tijdelijke contracten en zonder beschermingsmiddelen en mijnwerkers worden gedwongen om steeds meer te produceren. Volgens het algemene rapport van 2011 van de arbeidsinspectie zijn er problemen in alle cruciale gebieden van de mijnen. Geen van de preventiemaatregelen zijn genomen. Het aantal dodelijke ongevallen is toegenomen en het probleem wordt steeds groter. Omdat arbeiders verdeeld zijn en geen sterke vuist kunnen maken is het veel makkelijker om dit systeem te implementeren. De regering benadrukt dat het het “lot” is van mijnwerkers om te overlijden. Met andere woorden: er is een economisch systeem is gebouwd rondom de dode mijnwerkers. Zij zijn instrumenteel voor het economische systeem. De echte problemen die leiden tot ongelukken (sub-contracting, privatisering) worden niet aangepakt.

Organiseren is noodzakelijk

'Wat moeten we doen?', vraagt Tevfik Güneş aan de deelnemers. "Het is belangrijk dat er vrije vakbonden zijn en we een sterke organisatie hebben op de werkplek, het sub-contracting systeem moet worden afgeschaft, het is van belang dat de werknemers een V&G structuur maken op de werkplek. Temp agency work is onderdeel van de strategie van de overheid de komende jaren. Dit zal betekenen dat mensen via uitzendburo's worden ingehuurd voor verschillende uren per dag en ze zullen niet makkelijk te organiseren zijn. We moeten dit tegengaan. Voor V&G monitoring moet er een onafhankelijke organisatie komen. De wetgeving die er nu is leidt tot de dood van mijnwerkers", is het antwoord.

Een echtgenote van één van de overleden mijnwerkers krijgt het woord. Zij benadrukt dat het belangrijk is om een sterke vakbond te vormen om angst te overkomen. "Als er een probleem is in de mijn moet je erover praten, niet bang zijn dat je ontslagen wordt, dat gebeurt namelijk toch al. We moeten ons verenigen om dingen aan te kaarten. Als je ontslagen wordt zul je een andere baan vinden op het land of ergens anders maar je zult tenminste samen zijn met je familieleden."

Ervaringen uit Belarus en Nederland

Ton Kitzen deelt zijn ervaringen uit Belarus waar 90% van de werknemers in de kalimijnen lid is van de staatsbond en 10% van de onafhankelijke bond BKDP, waar FNV en TIE mee werken. "Vergeet de staatsbonden, de werkgever en de overheid", stelt hij. "Organiseer jezelf. Iedereen kan kennis opbouwen over V&G. Het is de verantwoordelijkheid van de vakbond, jullie dus, om dit te doen. Als je onder in de mijnen werkt is het belangrijk dat je meer dan 6 liter water drinkt per dag. Als je dit niet doet dan krijg je allerlei aandoeningen. In Belarus was de eerste reactie toen ik dit vertelde; hoe kunnen we dat realiseren? We kunnen zoveel liters niet eens dragen. Er zijn wel heel veel grote machines onder de grond, zei ik, dus waarom is het niet mogelijk om een waterinstallatie onder de grond te maken? Je werk is belangrijk maar je gezondheid en je leven is veel belangrijker. Wat moet je zonder je gezondheid in je leven?" Het hebben van een veilige en gezonde werkplek is een mensenrecht. Er is een goede wet maar de implementatie van de wet doet tekort. Een vakbond is geen vakbond als ze zich niet inzet voor veilige en gezonde werkplekken.

Vanuit de Nederlandse delegatie geeft Feride Kayikci een presentatie over de geschiedenis van FNV, haar werkvelen en specifiek over internationaal werk. De deelnemers zijn erg geïnteresseerd om te horen over de betrokkenheid van leden in het proces van CAO onderhandelingen. Ton en Wim hebben een presentatie voorbereid over veiligheid en gezondheid, de internationale wetgeving (ILO) en de rol van de vakbond in het beschermen van V&G op de werkvloer. Ook vertelt Ton over het Train de Trainer programma wat hij en Wim hebben opgesteld in samenwerking met de BKDP uit Belarus. Vooral jonge mijnwerkers zijn hierin betrokken voor wie het thema Veiligheid en Gezondheid het belangrijkste

vakbondsthema is geworden. Ton: “Naar V&G moet je kijken alsof het een huis is. Je woont in dit huis. Het dak is het beleid (ook van de vakbond) over V&G. Dan zijn er twee muren. Eén muur is de kennis (hoe train je mensen?). De andere muur is de structuur waarop de vakbond georganiseerd is op het gebied van veiligheid en gezondheid. Als je als vakbond niet in een bedrijf georganiseerd bent op het thema V&G heb je een slechte werkplek.

Naar aanleiding van de presentatie komt er een discussie op gang over de verschillen tussen Turkije en Nederland. Als er in Turkije een controleur komt, checken ze niet erg veel. Hoe is dat in Nederland? Ton legt uit dat in Nederland de controleur met vertegenwoordigers van de OR de werkplek op gaat. Die kunnen de controleur veel vertellen. Ook stuurt de controleur het rapport niet alleen naar de werkgever, maar ook naar OR. Daarnaast ligt de Nederlandse delegatie toe dat er ook in Nederland druk wordt uitgeoefend op vakbondsleden en dat sommige mensen bang zijn om zich te organiseren. Echter, als je een sterke organisatie achter je hebt staan zal dit minder zijn.

Succesvolle strategieën

Op zondag 10 mei wordt er aandacht gegeven aan voorbeeld van succesvolle vakbondsstrijd. Aan het woord komen **Hansel Özgümüş, Ingenieur en V&G Directeur van de vakbond Enerji-Sen en Güven Tam, metaal werker (lid van Birlesik Metal Ish).**

Hansel Özgü vertelt hoe zijn vakbond in de energie sector (waar veel privébedrijven zijn) nieuwe strategieën zijn gaan toepassen. Zij proberen vooral de meest precare werknemers (die werken bij sub-contractors) te organiseren. De werkplekken van deze sub-contractors zijn kleiner en de gele bonden hebben geen interesse om deze te organiseren. Desalniettemin zijn er nog steeds veel problemen met de gele bonden. Wanneer activisten van Enerji-Sen een bijeenkomst organiseren om mensen te informeren stuurt het management de gele bonden op de bedrijven af. De belangrijkste eis van Enerji-Sen was dat iedereen loon zou krijgen volgens de arbeidswet. De subcontractors hebben namelijk niet dezelfde rechten; ze hebben vaak minder salaris en minder bescherming. De werkgevers weten al dat ze tegen de wet handelen. Daarom besloot de vakbond om directe acties op de bedrijven te organiseren. “In de energie bedrijven is staking verboden dus daarom hebben we blokkades opgezet, bijvoorbeeld van de wegen naar de fabrieken. En er waren demonstraties in straten. Naast de directe actie ging de bond verder met juridische actie. Sinds die acties zijn alle lonen voor de subcontractors op tijd betaald en zijn de problemen afgenomen. V&G is ook een thema voor de strijd. Bij subcontractors worden minder mensen in een team gezet om geld te besparen, waardoor onveilige situaties worden gecreëerd.”

Güven Tam vertelt over een case waarin werknemers van de vakbond overgestapt zijn van de gele bond naar een DISK bond. “Ik werkte 2,5 jaar in een bedrijf waar de gele bond aan de macht was. Na alle verslechtingen besloten we samen met collega's om ons aan te sluiten bij BMIS. Na 1 week hadden we 90-95% van de mensen over gehaald om zich aan te sluiten. Het bedrijf reageerde door ons geld te bieden met de voorwaarde dat we de vakbond zouden verlaten. Stakingen werden georganiseerd op alle werkplekken waarbij we rouleerden. De managers wilden overleggen met werknemers op de werkplek maar de bond zei dat het niet kon zonder met de vertegenwoordigers te praten. De staking werd illegaal verklaard door de overheid maar we hebben niet opgegeven. Nu zijn er dingen verbeterd in het bedrijf.”

Na het seminar hebben de Nederlanders de begraafplaats bezocht waar velen van de 301 mijnwerkers liggen die vorig jaar zijn omgekomen bij de grootste mijnramp in de Turkse geschiedenis op 13 mei 2014. De meesten van deze mijnwerkers waren tussen de 18-40 jaar en lieten jonge kinderen en echtgenotes achter. De nabestaanden in Soma zijn nog steeds verwikkeld in een rechtszaak tegen de overheid en het bedrijf, die ondanks rapporten waarin al werd gewaarschuwd voor de ramp willens en wetens nalatig hebben gehandeld.

Internationale mijnwerkers conferentie op 4 juni 2015

Deze mijnramp staat niet op zichzelf. De mijnbouwsector staat wereldwijd bekend als één van de gevaarlijkste ter wereld. De steenkoolmijnen in Columbia zijn berucht om de "bloedkolen". In het mijnbouwgebied zijn 55.000 boeren van hun land verdreven en meer dan 3.000 mensen vermoord door paramilitairen. In de kalimijnen in Belarus wordt een mijnwerkers gemiddeld maar 51 jaar oud.

Om aandacht te vragen voor deze problematiek organiseert FNV ism TIE-Netherlands op 4 juni een internationale conferentie met de titel ***Sterke vakbonden voor veilige mijnen, veilig werken is een mensenrecht***. De conferentie vindt plaats in het kader van het "jaar van de mijnen" <http://www.m2015.nl/>. De conferentie zal gaan over het mijnbouw verleden in Nederland en de huidige arbeidsomstandigheden van mijnwerkers in verschillende landen en wil bijdragen aan een versterkt internationaal solidariteitsnetwerk dat zich richt op het verbeteren van de arbeidsomstandigheden en de vakbondspositie van de mijnwerkers wereldwijd. Mijnwerkers uit Turkije, Belarus en Columbia en oud koempels uit Limburg zullen aan het woord komen. Ook zal de conferentie de onderdrukking van vakbondsvrijheid in verschillende landen onder de aandacht brengen. Zie [hier](#) de aankondiging.